

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., професор Лоханова Н. О.

«__» _____ 20__ р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»

за темою:

«Облік і контроль готової продукції та її реалізації
(на прикладі ПАТ «Ельворті»)»

Виконавець

студентка обліково-економічного факультету
групи 42

Колінко Наталія Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

д.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Слободяник Юлія Борисівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	6
1.1. Економічна сутність готової продукції, її класифікація та оцінка	6
1.2. Нормативно-правова база обліку готової продукції та її реалізації	13
1.3. Проблеми обліку та реалізації готової продукції	21
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ЕЛЬВОРТІ»	26
2.1. Первинний облік операцій з руху готової продукції	29
2.2. Синтетичний та аналітичний облік руху готової продукції	33
2.3. Облік відвантаження (реалізації) готової продукції	37
2.4. Шляхи вдосконалення обліку готової продукції та її реалізації на ПАТ «Ельворті»	41
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ	44
3.1. Мета, завдання, джерела контролю готової продукції та її реалізації	44
3.2. Особливості контролю готової продукції	49
3.3. Аналіз ефективності використання готової продукції.....	59
3.4. Шляхи вдосконалення контролю та аналізу готової продукції та її реалізації на вітчизняних підприємствах	70
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Актуальність теми. Кінцевим продуктом діяльності виробничих підприємств є готова продукція. Аби досягти бажаних результатів суб'єкти господарювання мають займатися виробництвом тієї продукції, яка користується попитом у споживачів. Для забезпечення конкурентоспроможності на підприємстві повинна бути організована система контролю, яка забезпечуватиме якісне виробництво продукції та її реалізацію. Головним завданням ведення обліку на всіх підприємствах виступає забезпечення необхідної інформації для ефективного регулювання реалізації готової продукції та розробка плану майбутньої виробничо-господарської діяльності. При цьому, необхідно враховувати національні та міжнародні стандарти, які регулюють облік та реалізацію готової продукції.

Організація бухгалтерського обліку на підприємствах, що займаються виробництвом сільськогосподарської техніки, повинна брати до уваги особливості, які притаманні даній галузі. На організацію впливають такі фактори, як: структура виробничого управління, тип організації та технологія виробництва. Сільськогосподарська техніка є матеріаломісткою, працемісткою та наукомісткою. Під час виробництва для даної галузі є характерним виникнення браку. Дане явище можливо уникнути організувавши надійну систему контролю.

Питаннями обліку та реалізацією готової продукції займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. До них можна віднести наступних: Ф. Ф. Бутинець, Г. В. Лебедик, В. Мервенецька, Н. В. Потриваєва, О. О. Саввон, Т. Г. Халевицька та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є теоретичне та практичне дослідження ведення бухгалтерського обліку готової продукції, її реалізації та контролю. Виділення проблем, з якими стикаються підприємства при здійсненні даних процесів, та пошук шляхів удосконалення обліку, контролю та аналізу.

Визначена мета реалізована шляхом виконання таких завдань:

- визначення економічної сутності готової продукції, її класифікації та оцінки;
- аналізу нормативно-правових актів, які регулюють облік та реалізацію готової продукції;
- визначення проблем, з якими стикається підприємство при веденні обліку реалізації готової продукції;
- дослідження організаційно-економічної характеристики ПАТ «Ельворті», проведення аналізу основних економічних показників;
- ознайомлення з первинним обліком, яке веде підприємство;
- розгляду синтетичного та аналітичного обліку готової продукції та її реалізації;
- надання рекомендацій, щодо вдосконалення бухгалтерського обліку на досліджуваному підприємстві;
- визначення мети, завдання та джерел внутрішнього контролю;
- описання системи внутрішнього контролю на ПАТ «Ельворті»;
- проведення аналізу показників, що характеризують облік та реалізацію готової продукції;
- визначення впливу окремих факторів на обсяги виробництва та реалізації готової продукції;
- надання рекомендацій щодо вдосконалення контролю та аналізу на досліджуваному підприємстві.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом даного дослідження виступають процеси ведення бухгалтерського обліку, аналізу та контролю реалізації готової продукції на промислових підприємствах. Предметом дослідження є організація і методика бухгалтерського обліку, контролю та аналізу реалізації готової продукції на ПАТ «Ельворті».

Методи дослідження. Під час написання даної роботи були проведені теоретичні та практичні дослідження з використанням таких методів:

- історико-економічний та монографічний (використовувався для аналізу теоретичних основ бухгалтерського обліку згідно до національних та міжнародних стандартів);
- метод порівняльного аналізу (для проведення порівняння показників діяльності підприємства за різні періоди, у нашому випадку 2015-2017 рр.);
- розрахунковий метод (для визначення обсягу виробництва та реалізації);
- системний аналіз (для розробки рекомендацій щодо удосконалення обліку, контролю та аналізу готової продукції) та інші.

Інформаційна база дослідження. Для написання даної випускної роботи використовувалася наступна інформаційна база:

- нормативно-правові акти, національні та міжнародні стандарти, що стосуються ведення бухгалтерського обліку;
- навчальна література (підручники);
- первинні документи обліку та реалізації продукції;
- дані аналітичного та синтетичного обліку;
- внутрішні документи, розроблені ПАТ «Ельворті»;
- форми бухгалтерської та фінансової звітності;
- періодичні видання (наукові публікації);
- ресурси мережі Internet.

За результатами дослідження автором були опубліковані такі праці: «Задачі та принципи економічного аналізу» [1, 98-100], «Шляхи підвищення платоспроможності підприємства на фазі стагнації» [2, с. 274 - 276].

ВИСНОВКИ

У даній випускній роботі на підставі дослідження була визначена економічна сутність готової продукції, її класифікація та оцінка; проведено аналіз нормативно-правових актів, що регулюють облік та реалізацію готової продукції; визначені проблеми, з якими стикається підприємство при веденні обліку та реалізації продукції; розглянута організаційно-економічна характеристика ПАТ «Ельворті», проаналізовано основні показники діяльності, описано ведення первинної документації, розглянуто синтетичний та аналітичний облік на підприємстві; визначено, які фактори та яким чином впливають на обсяг виробництва та реалізації готової продукції; розглянута система внутрішнього контролю на підприємстві та надано рекомендації, щодо вдосконалення системи обліку, контролю та аналізу обліку і реалізації готової продукції.

Зокрема, в роботі було визначене наступне:

1. В економічній літературі не існує єдиного поняття готової продукції, їх безліч, однак сутність від цього не змінюється. Визначена відмінність таких понять, як товарна та валова продукція. Валова продукція – сума товарної продукції, приросту незавершеного виробництва, а також продукції, яка споживається самим підприємством.

2. Основною класифікацією готової продукції є класифікація за її характером: за формою, за ступенем готовності та конструкторською та технологічною складністю.

3. Вибір способу оцінки готової продукції залежить від специфіки виробничої діяльності підприємства. Національні та міжнародні стандарти передбачають наступні способи оцінки: за фактичною виробничою собівартістю (ідентифікованою собівартістю); нормативних затрат; за плановою виробничою собівартістю; ФІФО; ЛІФО; за обліковими цінами; за прямими статтями витрат або скороченою собівартістю; за продажними цінами і тарифами; за середньозваженою собівартістю.

4. Регулювання обліку та реалізації готової продукції здійснюється на основі нормативно-правових актів, національних та міжнародних стандартів. З 2012 року досліджуване підприємство перейшло на міжнародні стандарти фінансової звітності та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Підприємство обліковує запаси, до яких входить готова продукція, у відповідності до МСБО 2 «Запаси».

5. Організація на ПАТ представлена лінійно-функціональною системою, сутність якої полягає у розподілі повноважень і відповідальності за функціями управління та прийняття рішень по вертикалі, при цьому функціональні підрозділи допомагають лінійними керівникам вирішувати управлінські завдання.

6. Проведення аналізу основних показників діяльності на досліджуваному підприємстві за 2015-2017 рр. показало, що процес виробництва та реалізації є рентабельним. Рентабельність виробництва та рентабельність продажу збільшилася за аналізований період на 14,46 % і 9,21 % відповідно. Тобто бачимо, що управлінські рішення є ефективними та ведуть підприємство до максимізації прибутку.

7. У ході роботи було виявлено яким чином впливає зміна факторів на обсяг виробництва та реалізації продукції. У 2016 році у порівнянні із 2015 роком обсяг виробництва був збільшений на 283 683 тис. грн. Це було досягнуто за рахунок збільшення таких факторів як середньооблікової кількості працівників, віддачі основних засобів та озброєності праці працівників. Якщо розглядати такі фактори, як обсяг товарної продукції та зміну залишків нереалізованої продукції, то можна сказати, що у 2017 році обсяг реалізованої продукції завдяки дії цих двох факторів збільшився на 110 787 тис. грн. Це було досягнуто за рахунок збільшення обсягу товарної продукції та збільшення залишків нереалізованої продукції. Якщо розглядати такий показник як трудомісткість, то у 2016 році у порівнянні із 2015 роком темп зростання витрат на оплату праці був повільнішим за темп зростання реалізації продукції, що призвело до збільшення обсягу реалізації на 138 92,103 тис. грн. Однак у 2017 році у порівнянні із 2015 роком

ситуація змінилася. Тому підприємство навпаки недореалізувало продукції на 175 685,255 тис. грн. Також на обсяг реалізації впливає і матеріаломісткість продукції. Зменшення даного показника призвело до зменшення собівартості продукції у частині матеріальних витрат та збільшення обсягу реалізації.

8. У випускній роботі розкрито проблемні питання обліку, контролю, аналізу та вказані шляхи вирішення, а саме: використовувати конкретизований аналітичний облік, розробити субрахунки до рахунків 23 «Виробництво» та 26 «Готова продукція», запровадити систему розрахункової схеми «2/10 чистих 30» (з метою зменшення дебіторської заборгованості), розробити номенклатуру статей загальновиробничих витрат, використовувати налагоджену систему автоматизації, підвищити методичне та інформаційного забезпечення, розробити методику процесу прогнозування, покращити аналітичну структуру підприємства. Внутрішній контроль на ПАТ «Ельворті» проводить Ревізійна комісія, до складу якої в основному входять 3 особи та частота проведення засідань – не рідше одного разу на рік. Тому головним шляхом удосконалення внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві є створення служби чи відділу внутрішнього контролю, які б займалися контролем фінансово-господарською діяльністю на постійних умовах, зокрема у розрізі нашої теми, здійснювали економічний контроль за обліком та реалізацією готової продукції. Слід зазначити, що на підприємстві розвинута система технічного контролю, який представлений відділом технічного контролю.

Виконання даної роботи дозволило побачити взаємозв'язок між трьома складовими, а саме: обліком, контролем та аналізом. Ефективна організація цих складових дозволить підприємству отримати бажані для нього результати. Насамперед, головним для будь-якого підприємства є налагодження системи бухгалтерського обліку, яка є основою для здійснення аналізу. Дана система на досліджуваному підприємстві буде діяти ефективніше за наявності відділу чи служби внутрішнього контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колінко Н. В. Задачі та принципи економічного аналізу / Н. В. Колінко // Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Ч. 2. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – С. 98 - 100.
2. Колінко Н. В. Шляхи підвищення платоспроможності підприємства на фазі стагнації / Н. В. Колінко // Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Тези доповідей IV Міжнародної студентської науково-практичної інтернет конференції. – Одеса: ОНЕУ, 2018. – С. 274 - 276.
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
4. Іваненко В. О. Оцінка сукупних вартісних показників обсягу промислової продукції / В. О. Іваненко, І. Р. Поліщук // Вісник ЖДТУ. – 2015. – № 1(71). – С. 222 - 228.
5. Лебедик Г. В. Особливості обліку готової продукції та її реалізація на підприємстві / Г. В. Лебедик, Л. І. Максимович // Економіка і регіон. – 2015. – № 5 (54). – С. 131 - 135.
6. Белінська О. В. Проблеми оцінки результатів діяльності в системі інформаційного забезпечення управління допоміжними виробництвами промислових підприємств / О. В. Белінська, І. Л. Шерер // Інформаційне забезпечення управління підприємством в умовах сталого розвитку: монографія / під ред. Н. О. Лоханової. – Херсон: Грінь Д. С., 2016. – С. 96 -113.

7. Волотковська Ю. Облік супутньої продукції / Ю. Волотковська // Uteka. – 2014. – № 23. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uteka.ua/ua/publication/Uchet-soputstvuyushhej-produkcii>.
8. Сопко В. В. Бухгалтерський облік навчальний посібник 3-е видан., перероб. і доповн. – К.: КНЕУ, 2000. – 578 с.
9. Слюсарчук Л. Місце готової продукції у бухгалтерському обліку / Л. Слюсарчук // Облік і фінанси АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/misce-gotovoi-produkcii-v-buhgalterskomu-obliku.html>.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
15. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій [Електронний ресурс] : затв. Наказом М-ва фінансів від 30.11.1999 р. № 291. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1214-13>.
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках і помилки» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_020.

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_021.

18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_025.

19. Скрипник М. І. Собівартість продукції як економічна категорія / М. Скрипник // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 7. – С. 339 - 341.

20. Скрипник М. І. Сучасний підхід до організації обліку запасів на підприємстві / М. І. Скрипник, А. М. Галатенко // Ефективна економіка. – 2015. – № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4485>.

21. Моссаковський В. Система контролю витрат за сучасних умов / В. Моссаковський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 9. – С.29 - 34.

22. Артюх О. В. Організація та регулювання обліку / О. В. Артюх // Фінансовий облік-1 (частина I): навч. посіб. / за ред. В. Ф. Максимової. – Одеса: ОНЕУ, 2013. - С. 8 - 70.

23. Занько Б. Готова продукція: особливості обліку / Б. Занько // Вісник. Офіційно про податки. – 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://news.dtki.ua/accounting/individual-transactions/42876>.

24. Мервенецька В. Особливості обліку та розподілу загальнопромислових витрат у сільськогосподарських підприємствах / В. Мервенецька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 2-3. – С. 35 - 40.

25. Іванюта О. В. Бухгалтерський облік формування загальнопромислових витрат цехів основного виробництва великих промислових підприємств машинобудівної галузі / О. В. Іванюта, К. І. Самчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 22. – С. 54 - 64.

26. Потриваєва Н. В. Нормативно-правові особливості облікового забезпечення витрат та доходів діяльності підприємств / Н. В. Потриваєва,

Т. О. Кореновська // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2016. – № 1. – С. 9 - 18.

27. Саввон О. О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації / О.О. Саввон // Держава та регіони. – 2007. – № 3. – С. 321 - 324.

28. Халевицька Т. Г. Облік процесу реалізації продукції: теорія та практика / Т. Г. Халевицька // Аграрний вісник Причорномор'я, Економічні науки. – 2009. – № 49. – С. 57 - 65.

29. Потриваєва Н. В., Морозова Н. С. Проблеми організації обліку сільськогосподарської продукції. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lutsk-ntu.com.ua/sites/default/files/u_nomeri_4_2013_2_noviy.pdf.

30. Людвенко Д. В. Проблеми організації обліку готової продукції та її реалізація на підприємствах АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=47449>.

31. Король К. В. Організація обліку за центрами відповідальності на підприємствах машинобудування/ К. В. Король // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: «Економіка»: зб.наук.пр. / ред. кол.: Черничко Т. В. (гол.ред.) та ін. – Мукачево: Вид-во «Карпатська вежа», 2015. – Вип. 1 (3). – С. 207 - 211.

32. Корольчук І. Р. Проблеми обліку реалізації готової продукції на підприємствах побутової хімії та шляхи їх вирішення / І. Р. Корольчук, М. Р. Кутузов // Економіка і суспільство. – 2017. – № 10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/130.pdf.

33. Офіційний сайт ПАТ «Ельворті» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.elvorti.com/index.php>.

34. Про зовнішньоекономічну діяльність: закон України від від 16.04.1991 № 959-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.

35. Оляднічук Н. В. Облік експортно-імпортних операцій / Н. В. Оляднічук, О. Д. Підлупна // Облік і фінанси. – 2017. – №1(75). – С. 48 - 56.

36. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України <https://smida.gov.ua/db/participant/05784437>. – Режим доступу : <https://smida.gov.ua/db/participant/05784437>.

37. Белінська О. В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / О. В. Белінська, В. О. Однолько. – Одеса, 2013. - 149 с.

38. Макарова Г. С. Удосконалення обліку та формування собівартості готової продукції підприємства / Г. С. Макарова, В. В. Мушта // Економіка і суспільство. – 2016. – № 3. – С. 527 - 533.

39. Про метрологію та метрологічну діяльність: закон України від від 05.06.2014 № 1314-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1314-18..>

40. Рогозян Л. Є., Вахлакова В. В. Ревізія і контроль: Навч. посібн. – Алчевськ: ДонДТУ, 2008. – 209 с.

41. Крамченко Р. А. Класифікація фінансового контролю як основа його удосконалення / Р. А. Крамченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 1 (164). – С. 70 - 73.

42. Пархоменко В. М. Методика внутрішнього контролю втрат від браку у виробництві / В. М. Пархоменко // Міжнародний збірник наукових праць. – 2017. - № 2(14). – С. 130 - 147.

43. Осадча Г. Г. Облік готової продукції та його науково-методичні аспекти на сучасному промисловому підприємстві / Г. Г. Осадча, Ю. Л. Темчишина, Д. Насідзе // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. - № 16. – С. 894 - 898.

44. Рибалкін В. Механізм і форми реалізації акціонерної власності / В. Рибалкін, В. Мамічева // Економіка України. – 1999. – № 4. – С. 67 - 74.

45. Артюх О. В. Внутрішній контроль на конкурентоспроможному підприємстві: проблеми визначення / О. В. Артюх, Н. М. Албу // Глобальні та національні проблеми економіки – Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. - 2015. – Вип. 7. – С. 780 - 784.

46. Максимова В. Ф. Пріоритетні напрямки вдосконалення обліку та контролю в управлінні підприємствами / В. Ф. Максимова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський нац. екон. ун-т. – Одеса, 2011. – Вип. 3 (43). – С. 259 - 266.

47. Шерер І. Л. Можливості вдосконалення організації внутрішнього контролю діяльності допоміжних виробництв промислового підприємства / І. Л. Шерер // Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (5 – 6 червня 2014 р.). - Одеса, 2014. – С. 143 - 145.

48. Старенька О. М. Шляхи вдосконалення організації оперативного контролю на промисловому підприємстві / О. М. Старенька // Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції: матеріали V міжнародної науково-практичної конференції, 26 травня 2017 р. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – С. 149 - 151.

49. Алексеєнко Т. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації на переробних підприємствах АПК / Т. Алексеєнко // Економічний аналіз. – 2012. – № 11(4). – С. 219 - 222.

50. Виговська Н. Г. Господарський контроль в Україні : теорія, методологія, організація: [монографія] / Н.Г. Виговська; В.о. Житомир.держ. технол. ун-т.– Житомир: ЖДТУ, 2008.– 529 с.

51. Гужавіна І. В. Вдосконалення методики аналізу та визначення фінансового стану підприємства / І. В. Гужавіна // Наукові записки. – 2012. – № 20. – С. 110 - 114.